

problème psychologique aussi difficile que fondamental. Elles signifient un progrès important pour la pensée philosophique.

A. M. WEZE, O. E. S. A.

Ernst Walter ZEEDEEN, *Martin Luther und die Reformation in Urteil des deutschen Luthertums*. Studien zum Selbstverständnis des lutherischen Protestantismus von Luthers Tod zum Beginn der Goethezeit. Band I: *Darstellung*. Band II. *Dokumente*. Freiburg im Breisgau, Verlag Herder, 1950 en 1952. In-8, XII-389 en XII-474 pp. Geb. 17.50 en 23.50 DM.

Dit groots opgezet werk is geen biografie van Luther en ook geen geschiedenis van de Reformatie in Duitsland, maar een diepgaande studie over de opvattingen van de Duitse Lutheranen zelf, in de periode van 1546 tot 1788, over Luther en zijn leer. In alle objectiviteit onderzoekt deze katholieke historicus, docent in de nieuwere geschiedenis aan de universiteit van Freiburg i. Br., hoe de protestantse beoordeling over Luther en zijn werk zich ontwikkelde vanaf de Reformatietijd tot het einde van de 18^e eeuw. De ontwikkeling van de protestantse opvatting over de hoofdpunten van de Reformatie is bijzonder groot in de 18^e eeuw, toen de traditionele protestantse visie grondig gewijzigd werd onder invloed van het Pietismus en de Aufklärung. De auteur doet dit wetenschappelijk onderzoek aan de hand van de litteraire protestantse bronnen, welke in het tweede deel in extenso uitgegeven worden met een vertaling van de Latijnse teksten. Voor de kennis van de innerlijke ontwikkelingsgeschiedenis van het luthers Protestantisme in Duitsland is dit werk bijzonder leerzaam. Het is ook van katholieke zijde een positieve bijdrage tot het oecumenisch gesprek tussen Katholieken en Protestanten, dat tegenwoordig veel belangstelling geniet.

N. TEEUWEN, O. E. S. A.